

ima samo staremu profesorju dru. Whitehead zahvaliti, da je sploh postal duhovnik. Obleko ima le eno, kmalu bi še to dal revežem; in kadar je ta obnošena, da ga v njej več ne puste med ljudi, mu jo pobarvajo, pa je zopet za nekaj časa. In vendar ima ta preprosti, naivni duhovnik modrost vse modrosti: »In kadar so ga o polnoči splašili iz bornega slamnatega ležišča, oblačil je svojo umazano obleko in mrmral: ‚Katera uboga duša me sedaj potrebuje?‘ In ako ga je vodil nočni čuvaj skoz mračne oddelke, kjer so trpeli ubogi bolniki in je marsikak bedec pacient spoznal njegov sveti obraz in mrmral ‚Bog Vas blagoslovi!‘, in ako je potem dospel do ležišča umirajočega in videl, kako se je zasvetil srečen pogled v željnem obrazu, ki se je sedaj mirno obrnil smrti nasproti, saj je bil tu mož, ki je mogel izpremeniti kralja groze v angela luči, — takrat je odpirajoč paxis pokleknil pred božjega zdravnika človeštva, rekoč: ‚O Gospod! O Gospod! Kako čudežen si! In kako velikodušen! In kaka grozna vica me čakajo za nebesa, ki si mi jih dal že tukaj!‘«

Tudi senco Sheehan prav dobro vidi v duhovniškem življenju. S kakim perečim sarkazmom slika njegov oče Martin (v Luke Delmege) glasovitega propovednika, kateri je tako lepo govoril o asiškem sv. Frančišku in njegovi ponižnosti, toda se je potem obotavljal, dati roko očetu Traceyu, ki je prišel v svoji obnošeni suknji. Dovršeno slika Sheehan tudi ostale podobe svojih povesti. Navajam le vzorno trpinko, pomožno učiteljico Alico Moylan, originalnega podadmirala Campiona; izobraženega konvertita Ormobyja in mučeniškega pravnika Charlieja Traversa. In dobrodejen humor, pravi irski humor, preveva vsa njegova dela. Koliko pravega humorja kažejo samo že njegovi tipi iz naroda, n. pr. Jem Deady v »Moj novi kaplan«, ki z veliko resnostjo in najboljšimi sklepi opetovano pristopa družbi treznosti in se ravnotako opetovano o pravem času svojih obljub več ne spominja. Pravijo, da je bilo Sheehanu najljubše izmed njegovih del »Uspeh neuspeha«, kjer kaže, kako nadkriljuje prava vera človeško vedo in umetnost. Zelo času primerna knjiga torej, ker ravno naši sodobniki, med njimi, žal, tudi katoličani, te resnice nič prav radi ne slišijo. Dasi priča povest, kako se je Sheehan temeljito pečal z mistiki, osobito z nemškimi, med temi gotovo najbolj s spisi blaženega Henrika Suso, je vendar snov vseskoz moderna, ker nam slika trnjevo pot z modernimi na-

pori prepojenega človeka med modernim svetom od skepticizma pa do premaganja samega sebe v veri. Fogazzaro v svojih »Minime« takole ganljivo prosi: »Marija, pojedina našega življenja je žalostna. Težka jedila politike in znanosti nam dajejo, toda manjka nam pijače, ki bi okrepila dušo z ono preprosto in dobro veselostjo, ki se ujema s čistostjo srca in ne prepodi tvojega božjega sina. Izpregovori mu, mati, zopet sočutja polne besede: Vinum non habent!«

V Sheehanovih delih dobimo tega vina. —

Dr. V. Schweitzer.

Dizionario italiano-sloveno. Sestavil dr. Josip Valjavec D. S. Natisnila Kat. tiskarna v Ljubljani. Založila Kat. Bukvarna. Ljubljana 1914. Str. 379. Cena vez. K 4.50. — Kakor vse kaže, je g. sestavljalac v prvi vrsti imel pred očmi Italijane pri spisovanju tega slovarja; le tako si moremo razlagati, da je opustil diakritična znamenja za ozki (ozir. široki) e in o za z in pa akcent 1. osebe edn. pri trozl. glagolih (n. pr. coniugare, paragonare, preparare itd.), pač pa je točno zaznamoval v slovenskem delu gibljivi e ter nepravilno sklanjatev in spregatev. Če se postavimo na to stališče, je naša sodba tale: semtertja nahajamo slovenske izraze, ki jih še mi ne razumemo, n. pr. — da sežem kar na slepo srečo med množico besed — za longanime dolgo-tipen (tiskovna napaka? morda bi moralo biti dolgo-trpen? pa tudi to je nerabljivo), ali za it. stoppa ima: tule, potirki, kar je skoro neumljivo; ako bi pa g. V. pripisal: grobo predivo, bi bila stvar takoj jasna pleva se v slov. obično ne rabi sg. itd. Vobče pa lahko trdim, da je *it. rečnice* dobro presadil na slov. tla; v tem vidim eno glavnih prednosti tega slovarja. Toda po mojih mislih je stališče g. avtorja napačno: ne Italijanov, ampak Slovence bi bil moral imeti pred očmi, ker ti bodo slovar najbolj rabili. In s tega stališča izražam za event. nov natisek nekaj želj: prej omenjeni opustitvi naj se popravi, potem pa besedni zaklad naj se izpopolni tako, da bomo našli v njem vse izraze dveh poglavitnih del it. slovstva, Dantejeve komedije in Manzonijevih Zaročencev. (V 3. pogl. Zaročencev igra n. pr. *la grida* zelo važno vlogo; naš slovar ima pač tri izraze, a manjka mu: uradni razglas.) Vkljub nekaterim nedostatom pa vendar smemo reči: slovar nudi lepo število besed v lepi, lahko umljivi slovenščini, v dobesednem prevodu ali s primernim opisom; in je vestno delo; lična knjiga bo vsakemu zvest it. tolmač za celo življenje.

J. Deb.

GLASBA.

Dva koncerta »Glasbene Matice«. Misel, na katero je prišla »Glasbena Matica«, da priredi v letošnji pičli gledališki sezoni več komornih koncertov s sodelovanjem odličnih virtuozov in priznanih koncertnih pevcev in pevk, je bila kaj srečna in jo prav toplo pozdravljamo. — Prvi tak koncert se je vršil 21. oktobra v dvorani »Mestnega doma«. Sodelovala sta dva odlična tuja umetnika: g. Jaroslav Kocian, virtuoz na gosli iz Prage, in g. M. Eisner, koncertni pianist iz Prage, ter dve izborni domači moči: gospa Pavla Lovšetova (Bole), slovenska koncertna pevska, in g. Anton Trost, koncertni pianist iz Ljubljane. —

V ospredju je pri tem koncertu stal g. J. Kocian, ki je brezdvomno virtuoz in umetnik prve vrste in kot tak svetovno znan. Nastopil je z bogatim, dobro izbranim in vseskoz zanimivim sporedom. Kot prvo skladbo je izvajal velekrasni Čajkovskijev koncert za gosli v D-duru, op. 35, obstoječ iz stavkov: I. Allegro moderato, II. Canzonetta (Andante) in III. Finale (Vivacissimo). Prvi stavek je izredno dolg — traja dober četrt ure — in je po svoji zasnovi in široki izpeljavi že sam na sebi nekak koncert. Že v tem stavku je g. Kocian pokazal precejšen del svoje izredne umetnosti in je s svojo energično, bravurno,

polno donečo, čisto in z velikim ognjem prepojeno igro očaral občinstvo. Preiskreno pesem v krasnem pp, igrano con sordini, smo slišali v drugem stavku, ki preide brez odmora v zadnji, življenja polni stavek s posebno izrazitimi temami. Na klavirju je g. Kociana spremljal g. Eisner, ki je njegov stalni spremljevalec ter zna svojo igro spraviti v najboljši sklad z igro Kocianovo, ki Kociana vedno pusti v jasnem ospredju, pa ga obenem kar najbolje harmonično in ritmično podpira. Druga skladba, ki jo je izvajal g. Kocian, je bila J. S. Bachova sonata III. za gosli v a-molu. Pri tej točki ni bilo nikakega spremljanja na klavir, ampak se je g. Kocian spremljal na goslih sam. Fuga, andante, allegro — vsi ti stavki so izpod umetnikovih prstov dobili toliko krepke in sigurne harmonične podlage, oziroma sta pri fugi posamezna glasova tako točno nastopala in se pravilno družila, da bi tudi dva in več violinistov ne napravilo bolje. Kaj krasne so bile naslednje skladbe, ki jih je g. Kocian igral zopet s spremljanjem klavirja: Dvořákov Slovanski ples št. 7, lastno skladbo »Lullaby« (Ukolébavka) (Uspavanka) in Smětana-Ondříčkov »Skočná« iz opere »Prodana nevesta«. Za sklep si je g. Kocian izbral Paganinijev »Ples čarodejk«, kjer je v raznih variacijah izvajal iz svojega dragocenega instrumenta prava čudesa: najdrznejše pasaže, kar moč težke dvojemke, kot kristal čiste flageoletne tone itd. Po dovršitvi svojega programa je vsled silnega aplavdiranja dodal še en komad za nameček. — Spremljevalec g. Kociana na klavirju, g. Eisner, je nastopil v koncertu tudi samostojno in je proizvajal sledeče skladbe: Mendelssohnovo »Introdukcijo in fugo s koralom v E-molu«, Novákov »Serenado«, Sukovo »V roztouženi« (V hrepenenju) in Smětanovo »Polko« v Fis-duru. Posebno sta ugajala Mendelssohn in Smětana. Eisnerjeva igra je vseskozi umetniško nadahnjena, eksaktna in prezicna; ton polnodoneč in voljan. Tudi njegov spored je nudil prav lep in plemenit užitek. — Med izvajanjem prejšnjih dveh umetnikov je nastopala slovenska koncertna pevka gospa Lovšetova (Bole) ter zapela vsega skup deset pesmi; osem iz naše domače novejšje glasbene literature, dve iz nemške. Naše pesmi so bile: Devova »Kanglica«, Prochazkova »Poslednja noč«, dr. Krekova »Ali veš?«, Lajovičeva »Kaj bi le gledal?«, dr. Krekova »Zaprta so njena okenca«, Pavčičeva »Padale so cvetne sanje«, Lajovičeva »Pesem o tkalcu« in Adamičeva »Jezdec«, iz nemške glasbene literature pa Straußova »Pomladni glasi« in Corneliusova »Pojdi z mano«. — Gospo Lovšetovo naše občinstvo zelo rado posluša. In kako tudi ne! Njen glas je izvrstno izšolan, v vseh legah lepo uglajen, čist kot kristal in kot zvonček jasen; močan — hočem reči širok — ravno ni, a je morda ravno vsled neke nežnosti in obenem prožnosti jako simpatičen in prikljiv. Med vsemi pesmimi, ki jih je pela gospa Lovšetova, je najbolj dopadala in učinkovala Straußova »Pomladni glasi«. To je bilo zares žgolenje škrjančka in slavčka pod sinjim nebom. — Gospo Lovšetovo je na klavirju spremljal naš koncertni pianist, g. Ant. Trost, vobče prav dobro in fino, le ponekod se nam je zdel nekoliko premalo diskreten. — Splošni uspeh celega koncerta treba imenovati izredno velik in pomnjljiv. — Drugi koncert se je vršil 8. nov. ravnato v dvorani »Mestnega doma«, ki se zdi za take

priredivte zares najbolj primerna. Kot dve novi privlačni sili je »Glasbena Matica« pridobila za ta koncert: gospodično Jeleno Dokičevno, koncertno pianistinjo iz Belgrada, in gospoda Marka Vuškovića, opernega pevca, prvega baritonista kraljevskega deželnega gledališča iz Zagreba. — Gdč. Dokičeva se je pri tem koncertu predstavila slovenskemu občinstvu prvič. Učenka je dunajskega konservatorijskega prof. de Conna in kaže prav solidno šolo, razpolaga z jako dobro tehniko, dokaj dobrim udarom in se ume vglobiti v skladbe ter jih proizvajati s primernim čutom. Igrala je najprej Beethovno sonato v Es-duru, op 31. (štiri stavke); potem par romantičnih skladb: Rubinsteinovo »Coquetterie« op 51. in Chopinov »Scherzo« v H-molu ter zaključila svoj spored

JUANŠIKAJ
predsednik kitajske republike.

z deli modernih slovanskih skladateljev, to so: Rahmaninov »Preludij v Cis-molu«, Kalinikov »Elegija« in Paderewski »Tema z variacijami«. Izven sporeda je dodala še Mozartove variacije. Igra gdč. Dokičeve je neoporečno zelo lepa, umetniška, vendar taka, da bi nas s silo potegnila za seboj in nas globoko presunila — taka vsaj sedaj še ni. — Presunil in do srca pretresal pa nas je pri tem koncertu g. Marko Vušković. Slovensko občinstvo ima letos večkrat priliko poslušati g. Vuškovića v operi. On je zares izredno nadarjen pevec, ki mu ne dobiš izlepa para. Njegov bariton je krasno izšolan, poln, gibčen, obsežen. A to samo bi še vse ne bilo kaj tako posebnega. Izredna posebnost pa se mi zdi pri g. Vuškoviću to, s kako duhovitostjo in s kakšnimi silnimi čustvi on predava pesmi. Seveda mu njegov silni organ pri tem tudi mnogo zaleže. Pri pevanju pesmi se postavi g. Vušković v potrebno dispozicijo in se vam s tako energijo in močjo uglobi v dotično snov, da imamo pred seboj takorekoč novega človeka. — Gosp. Vušković je zapel sledeče pesmi: Parmovo

»Posledno noč«, Lajovičev »Pesem starca«, Leoncavallo »Prolog« iz opere »Pagliacci« (Glumači), Verdijev »Credo« iz opere »Othello« in Zajčev »Utijeho«. Dodal je pa še serenado iz Mozartove opere »Don Giovanni« in eno francosko popevko. Na klavirju ga je spremljal g. Anton Trost, mislim, da v popolno zadovoljnost vseh. — Če se bo letošnja koncertna sezona tudi v bodoče tako razvijala, bomo z njo lahko zelo zadovoljni. *St. Premrl.*

Naše slike.

Od velikega ruskega slikarja Rěpina smo prinesli že več slik, med njimi znano podobo, kako »Zaporoški kazaki pišejo pismo sultanu«. Rěpin je velik v izrazu dušnih emocij. Njegova šola je sedaj med najslavnejšimi; okoli njega se zbirajo glavni zastopniki sedanje ruske umetnosti. Poleg slike Rusa Stepanova str. 445 prinašamo v tej številki tudi kiparja Merkurova, ko izdeluje kip grofa Tolstega (str. 461). — Kipa ljubljanskih škofov, žige pl. Lamberga in Tomaža Hrena, ki sta z njima okrašeni dve dolbini na severni, zunanji strani ljubljanske stolnice, sta lepo in vse pohvale vredno delo domačega kiparja Ivana Pengova. Delo je značilno za velik napredek imenovanega mojstra, ako primerjamo ta dva kipa z onima, ki sta bila lani postavljena na pročelju stolnice. Kipa obeh škofov sta lepo statuarično zamišljena in vsled tega prav dobro odgovarjata namenu, za katerega sta ustvarjena. V splošnem imata nekoliko klasicističnih potez, obleka se pa v gubah in tehnični izvršitvi po-

vršine približuje bolj naravnemu vtisu. Najlepše sta izvršeni glavi pri obeh kipih, v nju je položil kipar vso izrazitost in je različna značaja odličnih škofov prav izvrstno upodobil. Pri blagoslavljačem Lambergu z glavo v frontalnosti je obraz z globokimi očmi mil in nežen, plemenito aristokratskega vtisa; pri Hrenu pa kaže nekoliko na levo obrnjena glava z bistrimi in paznimi očmi in izraz v obrazu moža močne volje in krepkih dejanj. Ta vtis se še povečuje s tem, da Hren s krepkim gibom pritisne k sebi knjigo, brevir, ki ga drži v levici. Za Hrena je imel kipar vzorec v njegovem portretu, oljnati sliki, ki se nahaja v škofijski palači (glej reprodukcijo v »Dom in Svetu«, 1905, str. 432), za Lamberga pa ni avtentične slike. Nekoliko potez je posnel kipar z dveh slik Quaglia v stolnici (prezbiterij), ki predočujeta cerkveno in svetno investituro Lamberga na novoustanovljeno ljubljansko škofijo. Kipa sta iz domačega peščenca, ki se dobiva blizu Moravč, kamen je lep in prav primeren za kipe v velikih merah. — Na Lipskem polju so Rusi postavili spominsko cerkev za ruske vojake, ki so padli v bitki proti Napoleonu. Ob spominski slavnosti je bila ta cerkev, ki je zidana prav v ruskem slogu, slovesno blagoslovljena. — Strela je izenačenje zračne in zemske elektrike. To nam kaže naša slika str. 472. Srečen slučaj je dovolil fotografu, da je ujel ravno tisti hip, ko je šinila strela iz oblakov proti zemlji. Pa tudi od zemlje udarjajo strele kvišku. — Kitajci imajo svojo republiko. Predsednik Juanshikaj je mož modernih nazorov in ima resno voljo, preustvariti in premladiti staro kitajsko državo. Vstase je ugnal in upa, da pride kmalu čas mirnega razvoja za Kitajce.

»BELA HIŠA« V WASHINGTONU
stolica predsednika Združenih držav.

